

A Schedel-krónikáról és magyar vonatkozásairól

Ötszáz évvel ezelőtt, 1493. július 12-én jelent meg latin kiadásban, ugyanezen év december 23-án pedig német fordításban az az első nyomtatott világkrónika, amelyben Buda legrégebb hitelesnek tekinthető látképe fennmaradt. A mintegy 600 lapos, nagyméretű ősnymotatvány a 15. századi könyvművészet kimagasló emléke.

A *Schedel-krónika* a német kereskedelem és könyvkiadás egyik központjában, Nürnbergben készült. Abban a szellemi központban, amelyben az 1471-ben Magyarországról távozó neves csillagász, *Johannes Regiomontanus* nyomdát és obszervatóriumot rendezett be. A krónikában Nürnbergről megjelent pompás látkép a mű egyik leghitelesebb és legtöbbet másolt városábrázolása. A déli irányból felvett látképen a kettős városfal mögött szinte egymásra zsúfolódnak a 45–50 ezer főnyi lakosok többnyire gótikus homlokzatú emeletes házai. Balra magasodnak fel a két pompás gótikus templom, a St. Lorenz- és a St. Sebaldkirche kettős tornyai. Tőlük jobbra áll a tornyokkal megerősített vár.

A vártól a St. Sebaldkirché-ig húzódó utca, a mai Burgstrasse, igényesen kialakított házaiban élt a gazdag, művészet- és könyvszerető együttes, amely a krónikát létrehozta. A szerző, *Hartmann Schedel* (1440–1514), aki lipcsei és páduai egyetemi tanulmányai után, mint tekintélyes orvos kitűnő könyvtárral rendelkezett és humanista stúdiumokat folytatott. A krónika kiadásának költségeit fedező két patrónus, a lipcsei egyetemen baccalaureusi fokozatot nyert, gazdag vállalkozó *Sebald Schreyer* és sógora, *Sebastian Kammermeister*. Ugyanitt a Wolgemut-házban készültek a krónika illusztrációi a két neves művész, *Michael Wolgemut* és mostohafia, *Wilhelm Pleydenwurff* irányításával. Kissé távolabb, az Aegidienplatz-on működött a 15. század legfejlettebb nyomdaüzeme, *Anton Kobergeré*, mintegy száz alkalmazottal és 24 sajtóval, ahol a krónika nyomdai munkálatai folytak.

A *Schedel-krónika* Koberger egyik leghíresebb kiadványa, pedig ő annak nem kiadója, hanem fizetett nyomdása volt. 1491. december 29-én kötött szerződést a két patrónus a két művésszel. Ők négyen viszont közel három hónap múlva, 1492. március 16-án szerződtek Anton Kobergerrel. A szerző neve sem a szerződésekben, sem a két kiadás zárószóiban, kolofonjaiban nem szerepel. Maga Schedel azonban jelezte, hogy ő a krónika szerzője a latin kiadás 258v levelén monogramjával, a 266r levelén pedig a teljes nevét feltüntető zárószóival. Ugyanezen a helyen a német kiadásban azonban a szerző neve helyett a fordító, *Georg Alt* neve szerepel, így régebben az ő munkájának is tartották a krónikát.

Schedel műve a középkori krónikák hagyományait követve a bibliai teremtéstörténettől *I. Miksa* német-római császár uralkodásáig, 1493-ig hat korszakban tárgyalja az eseményeket. Ezt követi a vallásfilozófiai kérdéseket ismertető és a híres Haláltánc-metszettel illusztrált hetedik fejezet. Schedel a bibliai, történeti és földrajzi ismereteket kívánta egyesíteni művében, de utalt ókori, középkori

és humanista tudósok, írók, költők munkásságára és kuriózumokra, természeti csapásokra, árvizekre, vagy sáskajárásra is.

Schedel alapvető forrása *Jacobus Philippus de Bergamo* népszerű krónikája volt. Sokat merített azonban más krónikák, történeti és földrajzi művek, életrajzok adataiból, a legtöbbet azonban a tudós kortárs, *Aeneas Sylvius (II. Pius pápa)* műveiből. A latin kiadás szövegét illetően számos kifogás merült fel. Ezért a patrónus, Sebald Schreyer 1493. november 23-án szerződést kötött a humanista *Konrad Celtissel* a további kiadásokhoz, a mű átdolgozására. Erre azonban nem került sor.

Történeti forrásműnek tehát ez a világkrónika nem tekinthető. Mégis hasznos egyszer áttekinteni magyar vonatkozású szövegrészleteit, mert ilyen szempontból többnyire csak a Budát és Szabács várát ábrázoló metszetei ismertek.

*

Mint általában a krónikaírók, Schedel is rendszerint a származás és a külső megjelenés leírásával kezdi az uralkodókra vonatkozó fejezeteit. Így történt ez a 20 évig, 453-ig uralkodó *Attila* esetében is. Kezében ostort tartó király képmása hívja fel rá a figyelmet és neve mellett is ott szerepel az „Isten ostora” jelző (137v). A krónika részletesen ismerteti óriási seregét, birodalmát, hadjárait. A magyar krónikáktól eltérően azonban Schedel jellemzésében Attila nem birodalomszervező, hanem pusztításával rémületet keltő hódító, akitől Rómát csak *I. Leó* pápa mentette meg. Itt is olvasható a pápa és Attila találkozásához fűződő legenda, de míg a Budai- és a Thuróczy-krónikában egy papi ruhás férfi, Schedelnél két lebegő lény fenyegetése térítette el Attilát a további itáliai hódítástól.

E korszak egyéb kiemeltjei: Attilától balra fent *Geiserich* vandál afrikai uralkodó, Róma kirablója 455-ben; a Boszporusznál, Kalcedonban tartott 4. századi egyetemes zsinat résztvevői; a kitűnő római történétíró, *Paulus Orosius*: a 15. században is nagyra értékelt teológus, *Aranyszájú Szent János*. Továbbá *Szent Orsolya*, akit Köln közelében 11 ezer társnőjével együtt – talán éppen a hunok – nyílvesztői öltek meg. Végül egy *Merlinus* nevű angliai jós. Elég széles skálájú tehát a körkép.

*

A következő két lapon látható (138v–139r) a közismert Buda-metszet, mert a látképek a városok alapításának kronológiája szerint kerültek a kötetben bemutatásra. Ennek megfelelően Buda látképe itt Attila és testvére, *Buda* harcát illusztrálja a legelső itteni város, az óbudai Aquincum (15. századi nevén Sicambria) birtoklásáért. A városhoz kapcsolódó szokatlanul hosszú ismertetést Schedel az ország fekvésének, természeti kincseinek, egykori lakóinak leírásával kezdi. A későbbi „szerencsés időkben” – írja a szerző – lett Buda a magyarok „nagyhíru, nevezetes” királyi székhelye. A budai királyi palota szépségének felsőfokú jelzőkkel való méltatása után következik *Mátyás* király visegrádi palotájának dicsérete. Arra is utal Schedel, hogy egykor Visegrádon őrizték a koronát.

Ehhez a méltatáshoz készült az impozáns Buda-látkép, amelyhez feltehetőleg több vázlatot is be tudtak szerezni. Koberger a 15. században összekötetésben állt *Theobald Feger* budai könyvkiadóval, aki a Thuróczy-krónika augsburgi

kiadásához – saját szavai szerint – a képeket szolgáltatta, a 16. század elején pedig *Diebold Fegerrel* és *Wolf Hallerral*.

Ez a metszet Buda első hiteles ábrázolásaként ismert, ami azonban nem azt jelenti, hogy részleteiben is valóságos. A korai veduták készítői a városra jellemző elemek, így a fekvés és az ismertebb, jelentősebb épületek többé-kevésbé hiteles bemutatására törekedtek csupán. A kevésbé fontos részeken gyakran akkor is sematikus háztípusokat ábrázoltak, ha a helyszínen dolgoztak.

A hitelesség kérdésének mérlegelését a királyi palota esetében az nehezíti, hogy a Mátyás-korabeli palotából a föld felszíne felett szinte semmi sem maradt. A mai Mátyás templom ábrázolása eléggé problematikus. *Rózsa György* szerint ugyanis a metszeten látható torony más templomhoz, talán a domonkos rendhez tartozhatott. A nyugati oldalon emelkedő mai torony csak sejtethető, pedig ez 1470-ben már készen volt. Ezért alakulhatott ki korábban az a nézet, hogy a látkép egy 1470 előtti vázlat alapján készülhetett.

Balogh Jolán nagyszabású *Adattára* szerint a királyi palota és a város topográfiai elhelyezése arra vall, hogy valamely helyszínen készült vázlat szolgál alapul, amelyet azonban a nürnbergi metszők – fantasztikus motívumokkal – önkényesen átdolgoztak. Legutóbb két neves régész, *Feuerné Tóth Rózsa* és *Farbaky Péter*, valamint a királyi könyvtár egykori helyének meghatározási lehetőségeit elemző *Urbán László* foglalkozott behatóan a metszettel.

Jól kivehető a látképen a Mátyás-korabeli királyi kápolna, amelynek altemploma ma is megvan. Tőle balra és kissé hátrébb az a sokat vitatott épület, amelynek első emeletén volt a magas boltozatú díszes könyvtárhelyiség. Innen közvetlen átjárási lehetőség volt a kápolnának a király számára kialakított oratóriumába.

Figyelmet érdemel a hitelesség szempontjából is *Feuerné Tóth Rózsa* megállapítása az északról nézve második épületre vonatkozóan, amely Mátyás ún. befejezetlen palotája lehetett. Ezen az épületen a félköríves, vakárkádos alépítmény, majd felette két emeleten a szimmetrikus homlokzat-kialakítás, valamint a kőkeresztes ablakok alkalmazása az itáliai reneszánsz palotaépítkezés olyan sajátossága, amelyhez hasonlót a metszet előképének rajzolója Itálián kívül csak Budán láthatott. Az viszont közismert, hogy Mátyás azért fordított a Bonfinivel latinra a firenzei születésű neves építész *Filarete (Averulinus)* olasz nyelvű építészeti traktusát, hogy megismerhesse „a szimmetria minden arányát”. E tipikusan reneszánsz stílusú homlokzat alapján jutott *Feuerné* arra a megállapításra, hogy a Buda-látkép különböző korból származó, több vázlat alapján készülhetett.

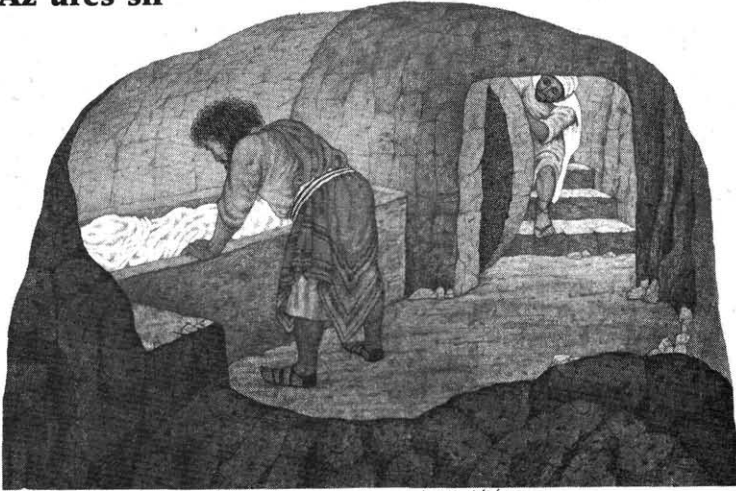
A szerző és az illusztrátorok együttes érdeme, hogy a Mátyás-korabeli Buda ilyen nagyméretű, hiteles és impozáns látképpel került a világkrónika olvasói elé, jelentőségét és szépségét méltató szöveg kíséretében. A későbbiekben térünk ki arra, hogy ez bizony sok fontos városról nem mondható el.

A továbbiakban a hun krónika folytatásaként *Attila* haláláról (140r), majd a Kárpát-medencében letelepedett magyarokkal kapcsolatban a portréval kiemelt *Taksony* vezér és a magyarok hadjáratairól és vereségeiről (174r, 177v) tudósít a krónika.

*

Az államalapító *István* királyról és családtagjairól kétféle képmás is szerepel a kötetekben. Először a *II. Henrik* császár családfáját ábrázoló pompás metszeten (186v) látható egymás felé forduló párként a császár testvére, *Gizella* és

Az üres sír

„Nincsen itt, mert feltámadt, amint megmondta.” Máté 28,6

István király glóriás mellképe, a magyar címer kíséretében. *Imre* herceget – szokatlan módon – egy kivont kardú, fejfedős férfi portréja szimbolizálja. Előttük a főszemély a császári koronát viselő II. Henrik, kezében a bambergi püspökség megalapítására (1007) utaló templom-moddellel. A származási tábla 27 képmása és címere a feliratokkal együtt egyetlen dűcről nyomtatódott.

A második alkalommal a 187v levelén hívja fel a figyelmet egy mellkép Gizella királynéira – a kereszténység közvetítőjére, a szemben lévő lapon pedig egymás alá helyezett három képmás az *Árpád-ház* szentként tisztelt férfitagjaira. István király érdeme, hogy harcolt a pogány magyarok (*Koppány* és *Gyula*), továbbá a bolgárok ellen, elterjesztette a kereszténységet és nagy birodalmat alapított. *Imre* herceg – itt tévesen királyként szerepel. Erényeinek és rövid életének leírása után utal a szöveg a számára készült uralkodói szabályokra. Schedel pozitívumaként értékelhető, hogy a ma is sokszor idézett, nagyfonságú *Intelmekre* is felhívta a figyelmet a krónikájában. *László* király „a lakosok jó uralkodója”, legyőzte a kunokat, védelmezte minden módon a népét. Ugyanzen a lapon van szó még *Gellért* püspök haláláról.

Ha nem is magyar vonatkozásúak a többi metszetek, de említést érdemelnek, mert bepillantást nyújtanak Schedel világkrónikájába. Jobbra képmással szerepel *I. Róbert* francia király (922–923) és egy *Odo* nevű magdeburgi püspök, aki – a szöveg szerint – méltóságához nem illő életet élt. Gizella mellett egy képmás utal *Willigis* mainzi érsekre, aki egy kocsis fia volt és az itt is látható kerékkel emlékeztette magát arra egész életében, hogy szegény családból származott. Schedel kifogásolt szövegrészletének egyikét illusztrálja az a szép metszet, amelyen a két zenész és a táncolva vonuló, kecses mozdulatú párok együttese azt a legendát illusztrálja, mely szerint a magdeburgi püspökség területén a karácsonyi éjféli mise idején fiatalok zenéltek és táncoltak a templomkertben, ami a miséző papot nagyon felingerelte. E szöveg valóban kevésbé illik egy világhíradóba, de a színvonalas szép illusztráción bizonyára elgyönyörködtek az olvasók.

A további magyar vonatkozású szövegrészletek beszámolnak a tatárjárásról

(209v), majd *Szent Erzsébet*ről (211r). Azt, hogy *II. Endre* magyar király és merániai *Gertrud* gyermeke és *Lajos* türingiai örgróf felesége volt, eléggé elnagyoltan kezeli Schedel, mert sem a magyar királyt, sem a türingiai örgróft nem nevezi meg. Annál részletesebben ismerteti életútját, jótékonyágát. Hú a képmás a szöveghez, hiszen a glóriás női alak egyik kezében kancsót tart, a másikkal kenyeret nyújt egy koldusnak.

A Szent Erzsébettel azonos lapon képmással kiemelt további személyek a kor olyan kiváló jogtudósai, mint a Bolognában tanult domonkos *Raymundus*, valamint *Bartholomaeus Brixienis*, továbbá a firenzei *Accursius* és *II. Frigyes* német-római császár tanácsosa, *Odofredus*.

A szemben lévő lap városképe többször ismétlődik a krónikában. Itt a Nílus-torkolatánál fekvő Damiettát (ma Dumyat-ot) jelképezi, ahol több régebbi forrás szerint az 1217-ben szentföldi kereszteshadjáratra indult *II. Endre* magyar király is járt.

Portréival hívja fel a figyelmet a krónika a meggyilkolt *II. (Kis) Károly* fiára, *Nápolyi Lászlóra* (235r), majd hosszasan tudósít *Zsigmond* császár uralkodásáról (239r), a császárokat jelképező egész alakos képmás után. Zsigmond érdeme a szöveg szerint a konstanzi zsinat összehívása, továbbá a cseh és magyar korona megszerzése, de háborúi sem cseh földön, sem a török ellen nem voltak szerencsések. Szó van továbbá két feleségéről, majd a trónutódlásra és a Váradon való eltemetésre vonatkozó végakarataról. A huszitizmusról külön, kétszer is tudósít a krónika (138r, 139v).

Bár vonzó női portré kíséretében, de szokatlanul elítélő minősítések olvashatók Zsigmond második feleségéről (242r), akit a szöveg – többek között – szégyentelen, rosszindulatú nőnek nevez. Schedel szinte a cseheket is megrója azért, hogy *Cillei Borbálát* Prágában a királyok mellé hagyták eltemetni.

Zsigmond császár unokája, *V. (Posthumus) László* magyar és cseh király korának eléggé részletes leírásában szó van László csecsemőként történt, titkos megkoronázásáról, neveltetéséről Frigyes császár mellett, *Cillei Ulrik* megöletéséről, a két *Hunyadi*-fiú sorsáról és a Prágában jegyesét váró ifjú király váratlan haláláról.

*

Uralkodói portré hívja fel a figyelmet a *Mátyás* királyról szóló fejezetre. Előljáróban nagy elismeréssel méltatja Schedel *Hunyadi János* kormányzót, akit általános tisztelet övezett a török ellen vezetett hadjárataiért, köztük az 1456. július 21–22-én Nándorfehérvárnál aratott győzelméért. Bár *III. Frigyes* császár 1493. augusztus 19-én meghalt, mégis elismeréssel kell megállapítani, hogy milyen tárgyilagosan számol be Schedel Mátyás fogságáról, királlyá választásáról, Frigyes császárral való ellentéteiről, területi hódításairól, köztük Bécs elfoglalásáról, majd ugyanitt bekövetkezett haláláról. Felsőfokú jelzőkkel dicséri a királyt a kereszténység védelmében a török ellen vívott csatáiért. Ezt dokumentálja Szabács várának látképe (253r) és a hozzá kapcsolódó szöveg. Ebben Schedel előbb a boszniai Jajca várának 1463. évi felszabadítását említi, utalva a törökök nagy veszteségeire. Majd részletesen leírja, hogy Mátyás Szabácsot, ezt az erődfélszerűen kialakított, tornyokkal és árokkal védett és katonasággal jól ellátott várat télidőben (1475 végétől 1476. február 16-ig) „nagy dicsőséggel” visszafoglalta.

Szabács meglehetősen nagyméretű (23x24 cm) látképe több részletében megegyezik a korabeli leírásokkal. Jól kivehető a metszeten, hogy az erődfítés egy

külső várból és egy vizesárokmal és fallal körülvett belső várból áll. A belső vár volt az erőd a kőből épült tornyokkal. A külső várban zsindeletet polgárházakra emlékeztető épületek sorakoznak. Külön figyelmet érdemel a külső vár palánkfala, a földbe vert és nyilván kapcsolatokkal összeerősített facölöpökkel, amelyeket fonott sövényvel borítottak.

Szokatlan ez a palánkfalal körülvett vár a krónika impozáns városképeinek sorában. *Elisabeth Rücker* meg is jegyezte vele kapcsolatban, hogy a Belgrád közelében lévő vár a török időkben fontos szerepet töltött be, látképe pedig várépítészeti szempontból nem érdektelen.

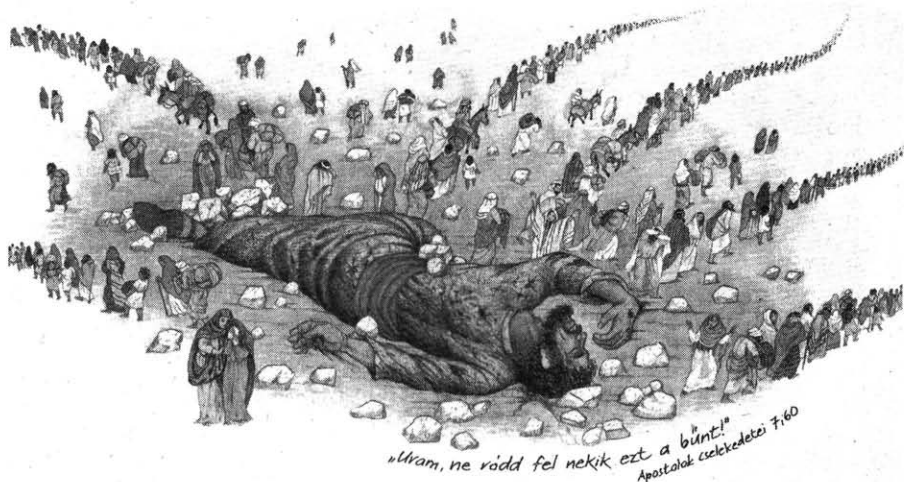
*

Mivel egy világkrónika, amely az eseményeket kronológiai rendben tárgyalja, egyetlen országról sem nyújthat összefoglaló áttekintést, Schedel egy függelék csatolt munkájához, amelyben az egyes országok földrajzi és történeti leírását kívánta nyújtani. A Magyarországról szóló fejezetben helyteleníti, hogy egyesek e területet Pannoniának nevezik, holott az igazi Pannonia, a római kori, sokkal nagyobb területet foglalt magában. Majd felsorolja a római birodalom óta itt élt népeket, és lényegében Zsigmond korától ismétlésekkel sommázza a magyar eseményeket. Jellemzi az Erdélyben élő három népet, elsőként a szászoknak nevezett németeket említve, akiknek hét váráról e területet Siebenbürgennek nevezték el. A székelyekről szólva különösnek tartja, hogy a „földet kezükkel művelő”, kemény munkát végző nép tagjai nemeseknek tartják magukat, de utal a katonai kötelezettségükre vonatkozó szigorú törvényekre is. Úgy látszik azt nem tudta, hogy a székelyek éppen határőri és egyéb katonai szolgálatuk alapján nyerték el kiváltságaikat. Érdekes Schedel e megjegyzése azért is, mert a Nürnberg pompás központjában élő, jómódú orvos számára valóban mást jelentett a nemesi társadalom fogalma, mint a székelyek számára.

A krónika bírálói többek között azt kifogásolták, hogy a szerző saját korának olyan fontos eredményeit, mint például Kolumbusz felfedezése, nem említi, de lényegtelen eseményekről beszámol. A magyar vonatkozású szövegek azonban sok fontos eseményre is felhívták a külföldi olvasók figyelmét. Viszont eléggé ritkán érezhető némi elfogultság e fejezetekben a magyarországi német ajkú lakosság iránt, ami egy nürnbergi szerző esetében feltétlen pozitívumként értékelhető.

Mindezek ellenére sem cáfolhatjuk azt a véleményt, hogy a Schedel-krónika nem szövege, hanem művészeti illusztrációi, hiteles városképei és változatosan kialakított tipográfiája miatt jelentős ösnyomtatvány. Nyomdászattörténeti szempontból pedig azért is fontos, mert a már említett szerződésekön kívül is számos dokumentum maradt fenn közreadásának előkészületeiről. Címlapmetsetének 1490-ből datált rajzát a British Museum őrzi. 1972-ben került elő a nürnbergi Stadtbibliothek egyik Koberger-kötéséből négy lap illusztrációinak vázlatja. Ugyanitt maradt fenn mindkét kiadás nyomdai kézírata. Ennek lapjain a metszetek vázlatos rajza körül a végleges elrendezésben olvasható a képekhez tartozó szöveg és festéknyomok tanúsítják, hogy a kézirat alapján készült a szedés és a sokszorosítás. A latin szöveg másolatát részben Schedel, majd – némi szövegkiegészítéssel – a sokat utazott, széleskörű ismeretekkel rendelkező nürnbergi orvos, *Hieronymus Münzer* végezte. A német szöveg átmásolásában részt vett a fordító, Georg Alt. A két kiadás megjelenése után a patrónus Sebald Schreyer tulajdonába kerültek a nyomdai kéziratok, aki azokat beköt-

Istvánt megkövezik

tette és címerével díszítette. A latin kiadásból feltehetőleg 1500, a németből 1000 példány készülhetett.

A Buda-metszet értékeléséhez célszerű utalni arra is, hogy jónéhány fontos várost nem hiteles látkép szemléltet a krónikában. Mainzot, Bolognát és Lyont például ugyanaz a fantáziakép illusztrálja. A krónika 1809 képe ugyanis mindössze 645 dúcrol, tehát több metszet ismételt felhasználásával készült. Leggyakrabban a portrék ismétlődnek. Arra azonban ügyeltek, hogy ugyanazt a mellképet csak jóval később tárgyalt személyek jelképezésére használják fel újra.

A még így is igen tetemes, több, mint 600 illusztráció nyilvánvalóan műhelymunkával, a két művész irányításával készült. A műhely vezetője az idősebb *Michael Wolgemut* volt, de a szintén elismert, fiatalabb *Pleydenwurff* egyenrangú társaként működhetett. Mivel műveiket nem szignálták, azok megkülönböztetésére a szakirodalomban több, eltérő javaslat is született. Ugyanez a helyzet abban a kérdésben is, hogy mely illusztrációk származtathatók az 1486. év végétől három évig a műhelyben tanuló ifj. *Dürertől*. Hogy ő is közreműködött a Schedel-krónika illusztrációinak készítésében, azt a szakirodalom számos analógiával, többek között az egyik metszet két feltűnően élő, plasztikus szelísten-portréjával bizonyítja.

A krónika közreadói sikerre számítottak és éppen ezért tartottak a jogtalan eltulajdonítástól is. Szerződésekben többféle intézkedéssel próbáltak védekezni ez ellen. *Wolgemut* és *Pleydenwurff* 1492. január 21-én vette fel az illusztrációkért az igen jelentős honoráriumnak számító 1000 aranyat. Feladatuk azonban ezzel nem ért véget. Egyiküknek mindvégig jelen kellett lennie a nyomdai munkálatoknál, hogy hiba ne történhessék, a szükséges korrekciókat a dúcokon elvégezhessek, és hogy a dúcokból és a kinyomtatott levelekből semmi el ne veshessék. Kobergernek is szerződésben kellett vállalnia, hogy a nyomdai munkák háza egy elkülönített, lezárt helyiségben folynak majd, a metszetekről külön levonatok nem készülhetnek, a már nem használt dúcokat, nyomdai

kéziratokat, sőt még az elrontott papírlapokat is köteles a nyomda átadni a két patrónusnak.

Minden óvintézkedés ellenére azonban az augsburgi *Schönsperger*-nyomda 1496–1500 között a krónika két német és egy latin utánnymatát hozta forgalomba. Kis folio alakban, rossz papíroson, kisebb metszetekkel, de lényegesen olcsóbban terjesztette a krónikát. A Schedel-krónika ugyanis már akkor is drága kiadvány volt. *Elisabeth Rücker* közli, hogy 1495-ben egy latin kiadása Londonban 66 schilling 8 pennyért kelt el, ami akkor öt és fél jóminőségű marha árának felelt meg. A vállalkozás így veszteségesnek bizonyult. Az 1509. évi végelszámolás szerint akkor még 508 latin és 49 német példány volt eladatlan és sok volt a kintlevőség is. Koberger budai bizományosa, *Theobald Feger* például 56 florénussal tartozott. Nem az érdeklődés volt csekély, hiszen Schedel műve 7 éven belül öt kiadásban került forgalomba. Az anyagi hasznot azonban a három Raubdruck-ot, rablónyomatot közreadó *Schönsperger*-nyomda aratta le az utánnymatok sokezer példányával.

*

A Schedel-krónikát alkotói olyan művelődéstörténeti jellegű kiadványnak szánhatták, amely egyszerre nyújt ismereteket és művészi élményt. Több mint 30 hiteles látképével és számos más jellegű művészi fametszetével ennek a célnak meg is felelt. Az utókor pedig a 15. századi könyvművészet csúcsteljesítményeként tartja számon szép tipográfiája, a szövegtükör kialakításának nemcsak laponként, hanem oldalpáronként is érvényesülő, harmonikus összehatása miatt.

Több szempontból is érthető tehát, hogy a 18–20. századi nagy magyar könyvgyűjtők igyekeztek lehetőleg két kiadást megszerezni belőle. Nagyrészt ennek köszönhető, hogy ma 20 magyar közgyűjteményben áll a kutatók rendelkezésére. Kiállításokon is gyakran kerül a közönség elé. Félévezredes jubileuma alkalmából ezért látszott célszerűnek röviden áttekinteni azt is, hogy mit közöl a Kárpát-medencében élő népek – köztük a magyarok múltjáról az az ősnymtatvány, amely a legszelebb körben hívta fel a figyelmet a Mátyás-korabeli Buda jelentőségére.

Soltész Zoltánné

A Könyv, Könyvtár, Könyvtáros szerkesztőbizottsága és szerkesztősége nemcsak fölöttébb szerény, de szinte végtelenül önzetlen is.

Az ünnepekre, az új évre magának semmit, olvasóinak viszont a világ egyik legjobb szaklapjának olvasásához kíván kedvet, elmeélt, olvasáshoz-elmélyüléshez kedvező magán- és világállapotot. Meg persze remekbe sikerült, letehetetlen szaklapot is. Az 1994-es Könyv, Könyvtár, Könyvtáros számait.